

NY LOKALHISTORISK LITTERATUR

Ved Pia Sigmund og
Dorrit Andersen

Rikke Kristensen: Noget om søhelten Peter Willemoes – og lidt om byen Assens. Udgivet af Museerne på Vestfyn, 2008 (100 kr.).

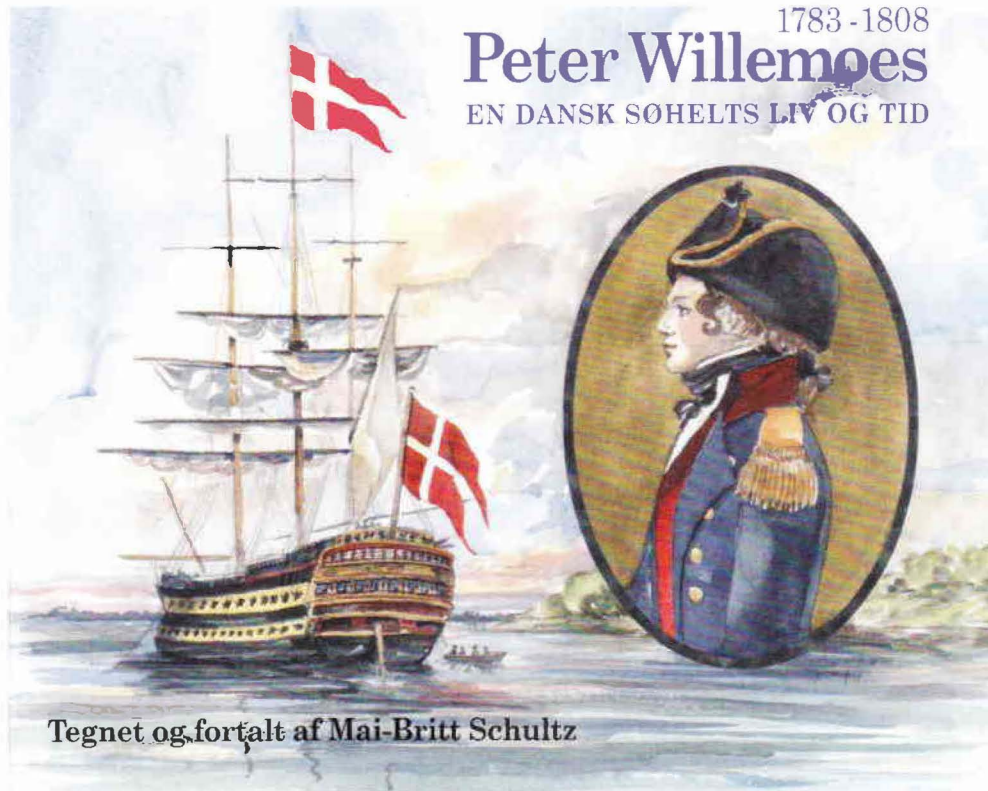
2008 er 200-året for Slaget ved Sjællands Odde, hvor Peter Willemoes døde. Det har givet anledning til at udgive to bøger om søhelten, den ene udgivet af museerne på Vestfyn, den anden af Assens kommune. De to bøger er meget forskellige. I denne bog kommer man hele vejen rundt om Peter Willemoes. Den indledes med 12 sider om Willemoes' liv og bedrifter,

hvor der lægges vægt på hans korte livs to højdepunkter: 1801 og 1808. Han døde 24 år gammel. Resten af bogens 66 sider bruges til at fortælle dels om Willemoes som nationalt symbol, dels om museet, Willemoesgården i Assens, og endelig om det præg, søhelten har sat på sin fødeby og andre steder i landet: Willemoes her, der og alle vegne, lige fra statuer, mindefester, flådens skibe »Willemoes«, priser, Willemoes øl fra Bryggeriet Vestfyn til busselskabet Willemoes Bus A/S. Vi får også samtlige 20 vers af "Kommer hid I piger små".

Bogen er smukt illustreret med samtidige og nutidige malerier, uddrag af breve og fotos. PS

Vel nok det mest kendte maleri af Willemoes, der leder kampen på Det Gernerke Flådebatteri. Malet af Christian Mølsted.

Peter Willemoes. 1783-1808. En dansk søhelts liv og tid. Tegnet og fortalt af Mai-Britt Schultz. Udgivet af Assens Kommune 2008 (150 kr.).

Ved første øjekast en meget smuk og indbydende bog. Hver eneste side har en baggrund i akvarel med smukke billeder fra Willemoes' liv og tid. Teksten er trykt hen over farvelægningen, og det hele danner et varieret og fint billede. En original idé. Bogens målgruppe er store børn fra omkring 10 år. Børn fra Assens segnen vil sikkert have morskab af at kigge siderne om Peters barndom igennem. Var Assens virkelig engang så lille en by? Men når det er

sagt, må man også nævne, at mængden af stave- og trykfejl i hele bogen er så stor, at det er ærgerligt at udsætte børn (og selvfølgelig også voksne) for dem. Der er alt for mange kommaer. Stilen virker pudsig. Den er holdt som en slags dagbog over Willemoes' liv. Hele historien fortælles i nutid og i jeg-form: »Må jeg præsentere mig selv?« Dog da Willemoes er død, fortæller han videre, stadig i jeg-form, men nu i datid. Eksempel: »Skal vi ramme dem, er jeg nød til at træde op på en kanon, for at kunne se. Pludselig får jeg forfærdelig ondt i hovedet, og springer ned. Rothe kommer løbende og hjælper mig. Det bløder voldsomt fra mit hoved. En kanonkugle har

skudt et stykke af mit hoved væk... Måske var vi, de døde, heldigere? Vi drev alle i land ved Sjællands Odde.«

Det er en god idé at lade en tidsfrise køre nederst på hver side, så læserne kan se, hvad der skete samtidig ude i verden. Men mange af tidsfrirens begivenheder forvirrer lidt mere, end de oplyser. Eksempel: »27. december 1802 Jens Juhl berømt portrætma-ler dør.« Der savnes til gengæld sidetal. Et sted henvises til side 44, men det manglende sidetal gør den svær at finde. PS

Margit Egdal: 100 og 75 år med el og vand i Otterup. Udgivet af Otterup Vandværk ved vandværkets 75-års dag den 26. juni 2008.

Otterup Vandværk har ønsket at markere sin 75 års fødselsdag med et skrift. Heldigvis har man valgt at kombinere skriftet med at fejre, at byens elforsyning i år også kan fejre rund fødselsdag, endda 100 år. Deraf bogens lidt skæve titel. Heldigvis – for tilsammen giver de to virksomheder et spændende billede af liv og udvikling i en driftig provinsby gennem et århundrede. Til daglig tager vi el og vand for givet; men med denne bog går det med lysende styrke op for læseren, at el og vand er vitale faktorer for moderne liv. Beskrivelsen af de to værker kædes sammen med livet i byen. Vi får et levende og morsomt

Ny lokalhistorisk litteratur

indblik i de voldsomme diskussioner og kampe, der førtes især ved elforsyningens indførelse i 1907. Den nye teknologi blev mødt med skepsis og modstand. Vi får en mængde små, oplysende historier om alle el- og vandforsyningernes mange positive følger og dertil mange historier om markante personligheder i byens historie, alt berettet med stor fortælleglæde.

Bogen er forsynet med mange fremragende fotografier, der kædes sammen med teksten. Bogens overskrift siger el og vand; men vi får langt mere, end overskriften lover, nemlig et fremragende stykke byhistorie.

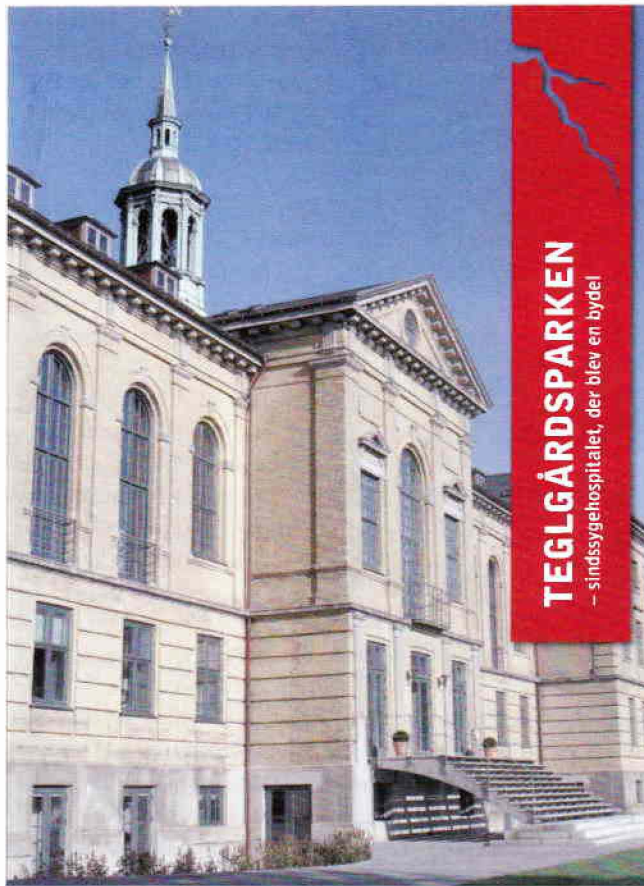
PS

Harriet M. Hansen (red.): Teglgårdsparken – sindssygehospitalet, der blev en bydel. Middelfart Museum 2007. 72 s.

Det er ikke længe siden, at Middelfart i en stor del af den danske offentlighed næsten udelukkende blev associeret med det store sindssygehospital, ligesom Horsens blev det med sit dystre statsfængsel. Men de tider er forbi nu for begge byers vedkommende. I Middelfart blev sindssygehospitalet, oprettet af staten, taget i brug 1888, og i 1976 overgik det til amtligt regi, sådan som det også var tilfældet for de øvrige, tilsvarende institutioner landet over (Sct. Hans ved Roskilde hører og horte dog til Københavns Kommune). I 1991 besluttede Fyns Amt sig imidlertid for at påbegynde den nedlæggelse af hospitalet, der var fuldført i 1999.

Middelfart Kommune udarbejdede 1992 (revideret 2004) en lokalplan, der skal sikre, at det store hospitalsområde, der nu bærer det overordnede navn Teglgårdsparken, eksisterer som »et innovativt udviklingsmiljø« i bevidstheden om, »at et aktivt erhvervs- og handelsliv, bosætning, natur, uddannelse og kultur er hindringsfaktorer«, som det hedder i borgmester Steen Dahlstrøms forord til denne publikation.

Den indledes med et historisk afsnit, Sindssygehospitalet 1888-1999, baseret på Middelfart Museums udstilling herom og skrevet af mu-

seumsinspektørerne Maiken R. Nørup og Harriet M. Hansen. De fortæller om udviklingen i sygeplejen, synet på de sindslidende i perioden, og de konsekvenser, der fulgte heraf for administration og behandling i institutionen. Afsnittet er meget velillustreret med mange historiske fotos, hvoraf nogle dog er gengivet i et lovlig lille format.

Arkitekt Jørgen Ganshorn har skrevet afsnittet »Teglårdsparken som kulturmiljø«, hvor han redegør for de store historisk-arkitektoniske kvaliteter, som kendetegner de gamle hospitalsbygninger, og som begrunder bevaringsbe-

stemmelserne i lokalplanen. Det oprindelige hospitalsanlæg var tegnet af kgl. bygningsinspektør Vilhelm Petersen i en symmetrisk og monumental arkitektur i gule teglsten. Det var (og er) placeret i naturskønne omgivelser – det mente man var befordrende for helbredelsen. Mange senere tilbygninger blev i tidens løb føjet til det oprindelige anlæg.

I bogens sidste kapitel skriver forfatter John L. Hansen om »Teglårdsparken – fra udfordring til fyrtårn«, om udviklingen frem til i dag, hvor området er blevet et stort aktiv for byen. Det huser nu båd-

de erhvervsaktiviteter og boliger. Middelfarts centrale geografiske placering har også betydet, at der efter kommunalreformen 2007 huses både et nyt Skattecenter Middelfart og et nyt Vejcenter Syddanmark i Teglårdsparken.

Denne smukke publikation vil være meget oplysende for både gamle og nye middelfart'ere og vil også have bredere interesse i sin beskrivelse af, hvordan en fremsynet byplanlægning kan forene fortidige bygningsmæssige værdier med det bedste i moderne om- og nybyggeri. DA

H. Ellegaard Frederiksen

Norup Sogns historie

Kirkerne i Egense og Norup Degne og præster

Holger Ellegaard Frederiksen: Norup Sogns historie. Kirkerne i Egense og Norup. Degne og præster. Udgivet af Norup-Hasmark menighedsråd 2007. 102 s.

Afdøde skoleinspektør H. Ellegaard Frederiksen (1918-93) efterlod sig dette manuskript, der nu offentliggøres. Han har selv publiceret flere bidrag til Norup Sogns historie, det første, om landsby-skolen, i 1984. Den posthume publikation er tilrettelagt af Margit Egdal, der også har ført kirkens historie frem til i

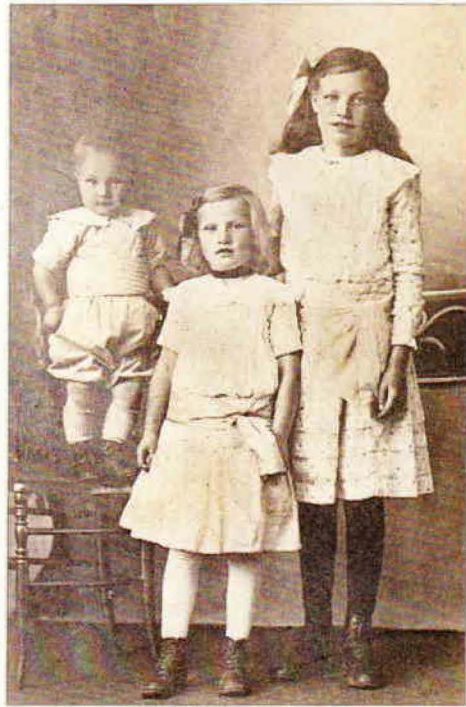
dag. Der er mange fine illustrationer.

Kirken i Egense blev nedrevet i slutningen af 1500-tallet, så der er ikke så meget at berette om den ud over det arkæologiske. Det er således Norup, der optager det meste af fremstillingen. Den har karakter af en omfattende faktasamling, der bærer præg af forfatterens store indsamlingsflid og engagement i sit sogns historie. Kirkebygningens historie behandles detaljeret, og præsters og degnes personalhistorie er opsporet. Særlig fylde får fremstillingen fra 1800-

tallet, hvor kildematerialet begynder at flyde i større omfang, bl.a. er skolens arkivalier udførligt udnyttet. Også mundtlige overleveringer er indsamlet.

Forfatteren forsøger meget fortjenstfuldt i mange forbindelser at give den mere generelle historiske baggrund for de lokale hændelser og fænomener.

Imidlertid er det ikke tilfredsstillende, at der ikke redegøres præcist for, hvilke trykte og utrykte kilder forfatteren bygger på. Selv oplyser han, at han ikke har undersøgt hverken bispearkivet eller Vedel Simonsens samlinger i Landsarkivet for Fyn, men de kildehenvisninger, man normalt vil kunne forvente i en moderne sognehistorie, savnes helt, bortset fra en henvisning i en billedtekst s. 66 til sognepræst Leonhard Hansens erindringer, der er udgivet i 1995. Det er altså ikke alt, den interesserede læser selv kan slutte sig frem til. På s. 36 fremsættes således et forbløffende udsagn, man gerne havde set dokumenteret: »16- og 1700 tallene var kirketugtens tid. Der er eksempler her fra Norup Sogn på børn, der for rene bagateller har fået ørerne skåret af, endnu i slutningen af 1700-tallet.« Kan det mon virkelig passe? DA

Aage Hansen

Fra Holemarken til Hornbæk

Aage Hansen: Fra Holemarken til Hornbæk. Tilrettelæggelse Margit Egdal. Forlaget Uhrskov 2007. 40 s.

Aage Hansen, født 1917, har i et stilehæfte, han fik i julegave 1986 fra to børneborn, skrevet en række erindringsglimt til glæde og oplysning for familien, der nu har ladet dem bearbejde og offentliggøre. – Aage Hansen er født og opvokset i Holemarken tæt ved stationsbyen Uggerslev på Nordfyn, men rejste 1934 til

Hornbæk (heraf erindringernes titel), hvor han fik beskæftigelse på hotellet Sandagerhus. Senere drev han og hans hustru slagterforretning først i Sorgenfri, senere i Holte. De offentliggjorte erindringer standser med 1934. Aage Hansens forældre drev et lille landbrug, mens faderen også udførte forskelligt håndværk først som stenarbejder, senere som savværksejer. Erindringerne er opdelt i en række små afsnit, der spænder vidt i sine emner. De

belyser med ofte forbløffende velhuskede detaljer dagliglivet i det lille lokalsamfund med skarpe personkarakteristikker. Vi hører om arbejdsliv og –processer, tidens normer og værdier, seksualmoral, skoleforhold o.s.v. Alt dette bevirker, at erindringerne kan have interesse for en bredere kreds end familien.

Efter sin konfirmation var det slut med Aage Hansens vist nok ikke særlig gode skolegang hos en brutal lærer. Han kom »Ud at tjene bønder« bl.a., før han tog springet fra barndommens miljø, som var begyndt at føles snærende, og hvor fremtidsudsigterne ikke forekom ham lovende: endeløst hårdt slid og beskedne økonomiske fremtidsudsigter. Moderen modtog hans beslutning om at flytte til Københavnsområdet med forfærdelse. »Jeg vil lige bemærke, at i dag ville det være det samme som at sige: Jeg flytter til Rom!« skriver Aage Hansen. DA